

PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 10

KYÖSTI HAATAJA

Itsenäistyvät
torpparit ja osuus-
toiminta

PELLERVO-SEURA :: HELSINKI 1920

„PELLERVO“-lehti

on yli 20 vuotta ollut Suomen maanviljelijöiden ja pientilallisten ystävänä ja työtoverina.

Se tahtoo parhaansa mukaan edelleenkin neuvoa, **miten torpparit pääsevät todella itsenäisiksi ja toimeentuleviksi pientilallisiksi.**

Se sisältää osuustoimintaa, varsinkin maataloudellista osuustoimintaa, sekä maataloutta, karjanhoitoa ja kotitaloutta käsitteleviä kirjoituksia ja tiedonantoja.

Ilmestyy **kahdesti kuukaudessa** 24—48 sivuisena.

Painos yli 40,000.

Tilaushinta v. 1920 Smk 8:—.

„Pellervon“ vanhoja vuosikertoja saatavana v:lta 1910—1919.

Hinta: korukansissa 15:—

kirjastokansissa 12:—

nidottuna 8:—

PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 10

KYÖSTI HAATAJA

ITSENÄISTYVÄT
TORPPARIT JA OSUUS-
TOIMINTA

HELSINKI 1920
PELLERVO-SEURA

HELSINKI 1920
YHTEISKIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

Jokainen meistä on varmaan mielenkiinnolla seurannut maassamme viime vuosina vireillä ollutta toimintaa sisäisen asutustyön hyväksi. Meillä on tuona aikana suunniteltu pitkälle meneviä toimenpiteitä omien viljelmien hankkimiseksi tilattomalle väestöllemme. Näistä toimenpiteistä on torpparivapautus jo täyttä mittaa käynnissä. Toiset osat, kuten virkatalojen torppien järjestely ja kruununmetsämaiden asutus, ovat vasta valmistelujen alaisina, mutta on odotettavissa, että näissä ja erinäisissä muissakin osissa asutustyötä aivan läheisessä tulevaisuudessa saadaan tarpeelliset lainsäädäntötyöt suoritetuiksi ja että asutustyön käytännössä toimeenpaneminen voi näilläkin aloilla alkaa.

Siitä merkityksestä, mikä tällä asutustyöllä meidän yhteiskunnallemme on, voimme saada jonkinlaisen käsityksen, kun tarkastamme, kuinka paljon uusia pientiloja me voimme odottaa lähivuosina asutustyön kautta syntyvän.

Toistaiseksi meillä on tietoja ja kokemuksia vain siitä toiminnasta, joka tapahtuu vuokra-alueiden lu-

nastamisesta säädetyn lainsäädännön nojalla. Siitä saatujen tietojen mukaan on jo viime vuoden kuluessa itsenäiseksi tiloiksi erotettujen torppien luku laskettava tuhansissa. Ja ensi kesänä voidaan arvioida noin 20,000 vuokra-alueen olevan erottamisen alaisina. Jos tämä kehitys, kuten on odotettavissa, jatkuu samaan suuntaan vielä muutaman vuoden, näyttää siltä, että jo lähivuosien aikana yksinomaan vuokra-alueiden lunastamislain nojalla saadaan 50 à 60,000 uutta itsenäistä tilaa muodostetuksi. Tähän tulee lisäksi pappilain ja kruununvirkatalojen sekä kruununmetsätorpat eli yhteensä arviolta n. 10,000 torppaa. Ja kun vielä todennäköisesti saadaan pian käyntiin myös asutustoiminta sellaisten tilattomien hyväksi, joilla ennestään ei ole mitään viljelmää, näyttää siltä, että me verrattain lyhyen ajan, ehkä jo ensimmäisten kymmenen vuoden kuluessa, saamme arviolta n. 70 à 80,000 uutta itsenäistä tilanomistajaa maahamme.

Meidän on näiden lukujen merkitystä arvioidessamme otettava huomioon, että meillä nykyään on kaikkiaan vain n. 130,000 maanomistajaa ja että siis tämän asutustoimen kautta on odotettavissa maanomistajain luvun lisääntyminen 200,000:ksi ja vielä suuremmaksikin. Asutustoiminta tietää siis lähivuosina näin suuren kansamme osan nostamista yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa suhteessa askeleen ylöspäin.

Kun näitä numeroita ja tosiasiota tarkastaa, huomaa, että asutustoiminnalla ilmeisesti tulee olemaan meidän yhteiskuntaamme nähden vallan mul-listava, yhteiskunnan kokoonpanoa ja rakennetta perinpohjaisesti muuttava merkitys. Yhteiskunnan velvollisuus on vain pitää huolta, että uudistus todella tietää nousua sille väestölle, jota se on tarkoitettu nostamaan. Sitä varten on pidettävä huolta uusien tilallisten olosuhteiden muodostamisesta sellaisiksi, että he todella voivat uudessa asemassaan menestyä. Tässä kohden ei riitä ainoastaan se, että tilattomat saatetaan omien tilojen omistajiksi. Sillä vielä senkin jälkeen, kun tilan omaksi lunastaminen on tapahtunut, tulee uuden tilallisen saada tuntuvaa tukea yhteiskunnan taholta, voidakseen suoriutua niistä vaikeuksista, joita hänellä uudessa asemassaan varsinkin alussa on.

Kun me ajattelemmme vaikeuksia, jotka itsenäistyvää torpparia odottavat, huomaamme, että useimpien torpparien itsenäisiksi päästessään tulee suunnitella taloutensa entisestä kokonaan poikkeavalle pohjalle. Sen sijaan että torppari aikaisemmin suoritti ulostekonsa päivätöillä isännälle ja tuli rahamenoihin nähden toimeen, saadessaan maataloudestaan suhteellisesti pienen tuoton, muuttuu hänen asemansa tässä kohden lunastuksen kautta huomattavasti toiseksi. Samalla kun hän saa työvoimansa kokonaan vapaaksi,

täytyy hänen ruveta suorittamaan lunastushinnan korkoja ja kuoletuksia rahassa, jotapaitsi se yleinen rahamenojen lisääntyminen, joka on kaikkiin kansanluokkiin nähden havaittavana, tulee selvästi koskemaan häntäkin.

Mutta lisäksi tulee torpparin useissa tapauksissa, saadakseen viljelmänsä hoidon tarkoituksenmukaisesti järjestetyksi, ryhtyä uudella tilallaan rakennustoimiin, muuttamaan entistä sopimatonta rakennuksien järjestelyä ja saada se uusia olosuhteita vastaavaksi. Niinikään on hänen useissa tapauksissa ryhdyttävä raivaamaan lisää viljelyksiä, saadakseen viljelmänsä tuoton mahdollisimman suureksi. Ja melkein säännöllisesti on hänen parannettava entisiä viljelyksiään ja omistettava uusia, nykyaikaisia viljelystapoja. Kaikkeen tähän toimintaan hän tarvitsee, voidakseen niissä onnistua, varoja käytettäväkseen sekä neuvoja ja ohjausta. Lisäksi itsenäistyvä torppari tarvitsee tehtävässään onnistuakseen todellista valistusta, sellaista, joka todella kehittää häntä, avartaa katsetta, antaa rohkeata luottamusta tulevaisuuteen sekä isänmaallisen kotiin, viljelmänsä ynnä ammattiinsa ja tehtävänsä kiintyneen mielen.

Itsenäistyvien torpparien rahallisten vaikeuksien voittamiseksi on jo valtiiovallan taholta ryhdytty melkoisen pitkälle meneviin toimenpiteisiin. Paitsi että valtio välittää lunastushinnan suorittamisen,

suorittaa se myös maanmittarin palkkion vuokra-alueiden erottamistoimituksissa, maksaa osan siirtokustannuksista, milloin torppa tulee siirrettäväksi, sekä avustaa myös uutisraivauksia, jotka jaon johdosta käyvät välttämättömiksi. Tarpeellisen neuvontatoimen järjestämiseksi ovat taas useat maanviljelysseurat ryhtyneet laajakantoisiin ja huomiota ansaitseviin toimenpiteisiin, ja onkin odotettavissa, että itsenäistyvät torpparit maanviljelysseurojen palkkaamien neuvojen kautta saavat arvokasta ohjausta viljelyksiensä laajentamisessa ja parantamisessa, uusissa viljelystavoissa sekä rakennuksiensa järjestyssä y. m. s.

Tässä itsenäistyvien torpparien vastaisen aseman järjestyssä on kuitenkin yksi puoli, johon on välttämätöntä kiinnittää aivan erikoista huomiota, jos mieli uudistustoimenpiteistä odottaa tarkoituksenmukaisia tuloksia. Tämä puoli on heidän osuustoiminnallinen järjestäytymisensä.

Sekä meillä että muissa maissa saadun kokemuksen mukaan on tällainen järjestäytyminen välttämätön, jotta asutustoiminnasta saataisiin otollisia tuloksia.

Luin muudan vuosi sitten erään kuvauksen Englannin asutustoimesta ja siitä on jäänyt mieleeni, miten siellä on järjestetty pienviljelijäin tuotteiden myynti osuustoiminnallisesti. Kun viljelys siellä on puutarhaviljelyksen tapaista, erittäin voimaperäistä,

tuottavat pienviljelijät siellä paljon sellaisia pienviljelyksen erikoistuotteita kuin munia, mansikoita, hedelmiä y. m. s. Näitä tuotteitansa eivät pienviljelijät luonnollisesti voi kukin itse lähteä viemään Lontooseen ja muihin myyntipaikkoihin. Jotta he tässä säästyisivät välikäsiltä, ovat he järjestäneet näiden tuotteittensa myynnin osuustoiminnallisesti. Heillä on kullakin tilaisuus viedä ne keskuudessaan olevaan osuusliikkeeseen, jossa munat, mansikat y. m. tuotteet lajitellaan erikoislaatunsa, kuten munat suuruutensa ja mansikat lajinsa mukaan, sekä niin lajiteltuina lähetetään myyntikeskuksiin, jossa ovat erikoiskauppansa kutakin tuotteiden lajia varten. Tällä tavalla on pientilallisilla tilaisuus saada mahdollisimman edulliset hinnat tuotteistaan, ilman että voittoa menee tarpeettomien välikäsien taskuihin. Tämä olkoon mainittu ainoastaan esimerkkinä niistä muodoista, joita osuustoiminnallisella järjestäytymisellä muissa maissa on.

Meillä luonnollisesti osuustoiminnallisen järjestäytymisen tulee tapahtua meidän erikoisten olojemme vaatimuksien mukaan.

Ensimmäisenä tehtävänä tässä tulee esille huolenpito siitä, että pienviljelijät saavat oikeita ja hyviä tarveaineita niihin tarpeisiinsa, joita heidän tulee ostotavaralla tyydyttää. Tässä kohden tulevat, paitsi tavallisia jokapäiväisiä kulutustavaroita, kysy-

mykseen sellaiset tavarat kuin siemenet, apulannat y. m. maatalouden välttämättömät tarvikkeet. Tällaisten oikeiden ja huokeiden tarvikkeiden levittäjinä tulee osuuskaupoilla olemaan erityisen tärkeä tehtävä. Se tehtävä asettaa myös velvollisuuksia meidän suurille keskusliikkeillemme, S. O. K:lle ja Hankkijalle, tällaisten tarveaineiden toimittamisessa osuuskaupoille. Tässä kohden on niiltä odotettava toimintaa sitä suuremmalla syyllä, kun itsenäistyvien pientilallisten suureen lukumäärään ja siihen tarvikkeiden määrään nähden, minkä niiden keskuudessa odotettavissa oleva nouseva maatalous tulee tarvitsemaan, tämä toiminta tulee jo puhtaasti taloudelliselta kannalta ansaitsemaan huomioonottamista, lukuunottamatta asian yhteiskunnallista ja yleisisänmaallista puolta, joka myös asettaa keskusliikkeille tällaisissa asioissa velvollisuuksia.

Maitotalouden järjestämiseksi niin, että torpparit saavat siitä mahdollisimman suuren hyödyn, on välttämätöntä saattaa heidät osallisiksi osuusmeijereihin, missä he eivät sitä ennestään ole. Useimmiten voitane heidät sopivasti liittää osakkaiksi ennestään jo oleviin osuusmeijereihin, mutta varmasti tulee myös olemaan monia sellaisia tapauksia, joissa on tarpeellista perustaa uusi osuusmeijeri heitä ja joitakin lähellä asuvia entisiä tilallisia varten. Missä taas maito voidaan edullisesti kuljettaa jalostamattomana myyntipaikkoi-

hin, on pyrittävä muodostamaan maidonmyyntiosuuskuntia.

Myös *puimakoneosuuskunnilla* tulee itsenäistyvien torpparien keskuudessa olemaan suuri merkitys. Kun torpparit tulevat yleensä saamaan suhteellisesti pienet metsäalat, joita heidän täytyy säästään käyttää, ja kun myös työvoiman käyttö täytyy mahdollisimman säästävästi suunnitella, tarjoaa puimakoneiden käytäntöön saattaminen tässä kohden heille melkoisia etuja.

Tärkeä, uusimpiin maataloudellisiin toimintamuotoihin kuuluva asia, joka myös vaatii osuustoiminnallista toimintamuotoa, on sammalkuivikkeen käyttö karjataloudessa. Vaikka lunastamislaissa onkin pyritty varaamaan torppareille mahdollisuus saada myös sammalkuivikkeen ottopaikka erikoistapauksissa, on kuitenkin varmaa, että hyvin monessa tapauksessa sellainen tulee torppareilta puuttumaan. Tämän puutteen poistaminen, perustamalla torpparien keskuuteen *turvepehkuosuuskuntia*, on yksi erityisen tärkeä tehtävä torpparien vastaisesta maatalouden järjestelystä huolta pidettäessä.

Se, mitä edellä on esitetty, osoittaa jo, että osuustoiminnallisella järjestäytymisellä on erinomaisen tärkeä ja monipuolinen tehtävä torpparien vastaista asemaa järjestettäessä. Ja kuitenkin on vielä jälellä selonteko ilmeisesti tärkeimmästä osuustoimintamuodosta, joka

monien pientilallisten kesken on aikaansaatava, nimittäin heidän rahataloutensa järjestelystä osuustoiminnalliselle pohjalle. Heidän edistymisensä välttämättömiä edellytyksiä on, että he saavat suhteellisesti huokeakorkoista, tarkoituksenmukaisesti järjestettyä luottoa. Siinä kohden ei siis riitä ainoastaan, että luottoa on saatavana ja että se on huokeakorkoista, vaan vaaditaan välttämättömästi myös sen tarkoituksenmukaista järjestelyä, ennenkaikkea tehokasta tarkastusta siitä, että luotto todella tulee tarkoituksenmukaisesti käytetyksi. Ilman sitä voi helposti saatava ja huokea raha muodostua käyttäjälleen turmioksi. Mutta lisäksi tavallinen liikeluotto useimmiten jättää vähävaraisimmat, jotka kipeimmin luottoa tarvitsevat, kokonaan ilman sitä. Näissä kohdin tarjoaa luoton järjestäminen *osuuskassojen* kautta annettavaksi suuria etuja, joita, sen mukaan kuin kokemus on osoittanut, ei voida muissa lainausmuodoissa saada. Luotonannon tapahtuessa osuuskassojen kautta pitää osuustoiminnallinen järjestö huolta siitä, että luotto myönnetään todelliseen tarpeeseen ja että sitä annetaan niin paljon kuin sitä on tarpeen laatua silmälläpitäen annettava, jotapaitsi tehokkaan valvonnan kautta pidetään huolta, että luotto tulee todella käytetyksi siihen tarkoitukseen, jota varten se on myönnetty. Pienet, vähäväkisimpien tarpeita vastaavat luottoerät voidaan osuuskassojen

kautta tarkoituksenmukaisella tavalla antaa ja kun kassan jäsenet yhteisesti vastaavat kassan sitoumuksista, on aina riittävä vakuus olemassa tuollaiselle vähäväkisellekin annetusta luotosta. Kaiken tämän lisäksi on otettava huomioon se kasvattava, rahojen tarkkaan ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön totuttava vaikutus, joka pientilallisten osallisuudella osuuskassoihin on. Itsenäistyvien vuokramiesten liittäminen joko ennestään oleviin tai tarpeen mukaan perustettuihin uusiin osuuskassoihin jäseniksi on tärkeimpiä tehtäviä heidän tulevan asemansa järjestelyä suunniteltaessa ja lunastamistoimien onnistumiselle suorastaan välttämätön.

Edellisessä on jo mainittu useita eri osuustoimintamuotoja, jotka ovat itsenäistyvien torpparien keskuudessa käytäntöön saatettavat. Mutta me tiedämme, että osuustoiminnalla on monta muutakin muotoa, että monen muun laatuista osuuskuntia on jo perustettu, ja on varmaa, että 10,000:sien uusien pientilallisten keskuudessa nämä muutkin muodot tulevat käytäntöön. Osuustoiminnalla tulee siis olemaan itsenäistyvien torpparien keskuudessa erinomaisen laaja tehtävä torppariluokan talouden järjestäjänä. Mutta sillä tulee muissakin suhteissa olemaan tähän torppariluokkaan erinomaisen pitkälle menevä vaikutus.

Meidän torppariluokkamme on ollut tähän saakka omituisessa asemassa. Vaikka se on ollut maatalous-

tuottajaluokkaa, on se pysynyt yleensä etäällä maanomistajain pyrkimyksistä ja riennoista, katsellut epäluulolla kaikkia pyrkimyksiä, jotka ovat tarkoittaneet sen mukaan vetämistä niihin, ja sen sijaan ollut taipuvaisempi kulkemaan maaseudun ja kaupunkien kuluttajaluokan mukana. Voipa sanoa sen monin paikoin yleisiä valistuspyrkimyksiäkin suorastaan vieroneen. Varmaa on myös, että heidän liittämisensä muiden maataloustuottajien riveihin sekä kehittämisensä ja valistamisensa tulee kohtaamaan monia vaikeuksia. Heidän osuustoiminnallinen järjestäytymisensä tulee kuitenkin olemaan tässä melkoisena apuna. Osuustoiminnallisissa järjestöissä toimiminen tulee luonteenomaisella tavalla lähentämään heidät muihin pientilallisiin, saattamaan heidät osallisiksi näiden yhteisistä riennoista, osallisiksi siitä melkoisesta valistustyöstä, jota osuustoiminnan kautta on harjoitettu, ja liittämään heidät yhteenkuuluvaisuudentunteella muihin maataloustuottajiin. Näin järjestettynä heidän tulevaisuutensa näyttää kokonaan toiselta kuin jos heidät jätetään irralleen ja ilman tukea, erilleen siitä taloudellisesta elämästä, jonka pohjalla meidän muiden maataloustuottajiemme toiminta kulkee. Meidän on myös huomattava, että meidän nykyisen torppariväestömme keskuudessa on paljon kykyjä ja voimia, jotka tulee vetää mukaan yleishyödylliseen toimintaan, sillä siitä olisi suurta

hyötyä ei ainoastaan torppariluokalle itselleen, vaan muillekin, ennenkaikkea entiselle maanomistajaluokallemme. Varmasti osuustoiminta tarjoaa tässä kohden erikoisen keinon, jota meidän tulee käyttää.

Toimenpiteet itsenäistyvän torppariväestön osuustoiminnalliseksi järjestäytymiseksi ovat jo alulla. Maanmittausinsinöörit ovat saaneet käskyn ilmoittaa kaikista suuremmista vuokra-alueiden järjestelytoimituksista Pellervo-Seuralle, joka silloin tietää lähettää osuustoimintakonsulenttinsa paikalle osuustoiminnallista järjestäytymistä suunnittelemaan. Eduskunta on myöntänyt Pellervo-Seuralle 100,000 mk:n määrärahan erityisten konsulenttien palkkaamiseen torppariseutuja varten, ja Osuuskassojen Keskuslainarahastolle on myönnetty 2 milj. mk:n koroton laina valtionvaroista etupäässä luoton antamiseksi itsenäistyville torppareille, ja kysymys lisävarojen saamisesta tarkoitukseen on päiväjärjestyksessä. Toiminta siis on alussa ja on sitä vain jatkettava. Tällöin on etenkin pidettävä huolta, että eri tahoilta tuleva neuvontatoimi ei vie risti-riitoihin, vaan kulkee samojen suuntaviivojen mukaan. Siten on tärkeätä, että maatalousseurojen ja osuustoiminnallisten järjestöjen neuvontatoimet tukevat toisiansa. Pellervo-Seuran ja Maatalousseurojen Keskusliiton kesken onkin ollut neuvotteluja tarpeellisten ohjeiden aikaansaamisesta tässä kohden.

Kuten huomataan, asettaa asutustoiminta melkoisia vaatimuksia osuustoiminnallisille järjestöille. Mutta asian hyväksi voivat epäilemättä paljon vaikuttaa myös yksityiset, näitä asioita lähelle tulevat henkilöt. Onkin syytä odottaa, että tällaiset alempien kansanluokkien kohottamista sekä isänmaamme onnea ja menestymistä harrastavat kansalaiset kiinnittävät huomionsa näihin kysymyksiin ja mahdollisuuden mukaan toimivat itsenäistyvien torpparien aseman kehittämiseksi siihen suuntaan kuin edellä on esitetty. Ennenkaikkea voi tässä kohden odottaa toimintaa yksityisiltä osuustoimintaväkeen lukeutuvilta kansalaisilta.

Kun nyt vietetään osuustoimintaliikkeen 20-vuotisjuhlia, muodostaa itsenäistyvien torpparien osuustoiminnallistuttaminen kauniin päämäärän, joka voidaan seuraavan kymmenvuotiskauden toimintaa varten asettaa. Tässä toiminnassa voi entinen maanomistajaluokka osuustoimintaliikkeestä saamansa 20-vuotisen kokemuksen ja taidon suunnata vähäväkisempien kanssaveljiensä kohottamiseen ja aseman parantamiseen.

Toivokaamme, että osuustoimintaväki voi 30-vuotisjuhlia viettäessään viitata siihen, että se nyt seuraavien 10 vuoden aikana on todella voinut aikaansaada tuloksia ja että tätä sen toimintaa on suurelta osalta kiittäminen sen suuren asutustyön onnistumisesta,

jonka alkuasteilla nyt seisomme, ja 10,000:sien uusien hyvinvoipien ja valistuneiden maanomistajaperheiden muodostumisesta. Jos osuustoimintaväki voi tämän tehdä, on se silloin varmasti luonut yhden sellaisen kulmakiven kansamme vastaiselle menestymiselle, johon se aina voi kunnialla viitata ja joka tulee aina muodostamaan osuustoimintaliikkeen kauniimpia voittoja.

Pellervon kirjasto

sisältää *käsikirjoja*, joissa annetaan seikka-peräiset neuvot osuuskunnan perustamisesta ja hoidosta. Tärkeimpiä näistä ovat:

N:o 5. *Osuustoimintalaki. Ohjeita sen käyttämiseen.* Seitsemäs painos. 1917. VIII+134 siv. Hinta nid. 4:—, sid. 7:50.

N:o 9. *Osuuskassa. Käsikirja.* I vihko. *Osuuskassan perustaminen.* Kolmas, täydennetty painos. 1909. 65 siv. Hinta 2:—.

II vihko. *Osuuskassan hoito.* Toinen, muutettu ja laajennettu painos. 1912. VIII+185 siv. Hinta nid. 1:50 ja sid. 6:50.

III vihko. *V. Fagerström, Osuuskassan kirjanpito.* Toinen lisätty ja tarkistettu painos. 1911. VI+137 siv. Hinta nid. 2:— ja sid. 6:50.

N:o 12. *Osuuskauppakäsikirja. I. Osuuskassan perustaminen ja hoito.* Kolmas kokonaan uudistettu painos. 1919. VIII+213 siv. Hinta 10:—.

N:o 22. *Puimakoneosuuskunnat. Käsikirja niiden perustamisesta ja hoidosta.* 1907. VI+109 siv. Hinta 2:—, sid. 6:50.

N:o 23. *Onni Karhunen, Osuuskuntain suhde rekisteriviranomaisiin.* Kolmas painos. 1915. VIII+74 siv. Hinta 2:—.

N:o 24. *E. A. Malm, Sammalkuivvikkeen valmistus ja sammalkuivikeosuuskunnat.* 1909. VIII+117 siv. Hinta 3:—.

N:o 29. *E. Veistola, Munanmyyntiosuuskunta. Käsikirja sen perustamisesta ja hoidosta.* 1913. IV+90 siv. Hinta nid. 3:—, sid. 6:50.

N:o 36. *Suomen osuustoiminnan oppikirja maatalouskouluja ja kansanopistoja varten.* 1917. 131 siv. Hinta 3:50.

Erinomainen oppikirja Suomen osuustoiminnan synnystä sekä osuuskuntain järjestysmuodoista.

PELLERVON TOIMISTO.

Pellervon pikkukirjasia

on ilmestynyt:

- N:o 1. *Ph. Suuronen*, Osuuskuntien toimitsijain vastuun-
alaisuudesta. 1911. Toinen painos. Hinta 1 mk.
N:o 2. *Hannes Gebhard*, Liikkeemme kymmenvuotiset
saavutukset, 1909. Hinta 1 mk.
N:o 3. *Hedvig Gebhard*, Naiset ja osuustoiminta. 1910.
Hinta 1 mk.
N:o 4. *Hans Müller*, Osuuskauppaliikkeen kehitys nyky-
aikana ja tulevaisuudessa. 1910. Hinta 1 mk.
N:o 5. *Hannes Gebhard*, Isä Raiffeisen. 1912. Hinta 1 mk.
N:o 6. *Jonni Sääntti*, Osuusmeijerien tilintarkastus. Oh-
jeita tarkastajille. 1916. Hinta 1 mk.
N:o 7. *Ake Lönnberg*, Osuuskassojen tilintarkastus. Oh-
jeita tarkastajille. 1916. Hinta 1 mk.
N:o 8. *Hannes Gebhard*, Suomen osuuskauppaliike koh-
talokkaalla hetkellä. 1916. Hinta 1 mk.
N:o 9. *Ilmari Saari*, Maaseudun palovakuutuksesta ja
sen kehittämisestä. 1917. Hinta 1 mk.
N:o 10. *Kyösti Haataja*, Itsenäistynevät torpparit ja osuus-
toiminta. 1920. Hinta 1 mk.
N:o 11. *F. M. Pitkänlempi*, Trustit, sosialismi ja osuus-
toiminta. 1920. Hinta 1 mk 50 p.

Pellervo-Seuran

Lainopillinen Neuvontatoimisto

antaa suullisia ja kirjallisia neuvoja lakiasioissa osuuskunnille, Pellervo-Seuran ja osuuskun-
tien jäsenille sekä kunnille ynnä niiden viran-
omaisille ja asiamiehille kuntaa koskevissa
asioissa. Niinikään laaditaan testamentteja,
vuokratontrahteja, kauppa- ynnä muita väli-
kirjoja, toimitetaan asiakirjain jättämistä pää-
kaupungin virastoihin ja niiden ulosottamista y. m.
Kun Neuvontatoimiston avustusta pyytää osuus-
kunnan jäsen, on mukaan liitettävä todistus
siitä, että hän on jonkun osuuskunnan jäsen.

Palkkiot halvat!

Hinta 1:—.